

Олег Румянцев
Università degli Studi di Macerata, Italia
oleg.rumyantsev@unimc.it
Ярослав Мишанич
Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Київ
yaroslamyshamych@gmail.com

UDK 811.161.2(497.11)

ЛИСТИ МИКОЛИ КОЧІША ДО ОЛЕКСИ МИШАНИЧА (1969–1973)

Анотація: У публікації подається фрагмент листування українського академіка-літературознавця Олексі Мишанича та мовознавця і письменника з громади бачвансько-сремських русинів Миколи Кочіша. Опубліковані документи дозволяють більше дізнатися про стосунки двох видатних діячів, про події в громаді русинів Бачки (Восводина, Сербія) та безпосередньо про наукову працю М. Кочіша.

Ключові слова: русини-українці, Югославія, Україна, мовознавство, листування

“У Україні ніхто так детально не познав нашу історію, традиційну культуру і літературу як це ую упознав академик др Олекса Мишанич”, - так згадує видатного українського науковця бачвансько-русинський письменник, перекладач і громадський діяч Дюра Латяк. У своєму дописі він публікує перші приклади кореспонденції О. Мишанича з русинами на просторах колишньої Югославії, доповнюючи на такий спосіб культурно-історичний контекст та заповнюючи емоційну пустоту фактологічного тексту (Латяк 2004).

Публікацію листів бачвансько-сремських русинів і боснійсько-славонських (згодом і воєводинських) українців до О. Мишанича — тих листів, що зберігалися в особистому архіві науковця — розпочато 2008 року на сторінках журналу “Слово і Час”. Під редакцією працівників НАН України Ярослава Олексійовича Мишанича та Миколи Матвійовича Сулими опубліковано шість листів видатного письменника Михайла Івановича Ковача (1909–2005), з яких можна більш детально дізнатися про культурне, просвітницьке й громадсько-політичне життя цієї громади на Балканах (Сулима; Мишанич, 2008: 93–97). Слід додати, що у тому ж номері наведеного часопису листування з О. Мишаничем також опублікував видатний українознавець, фольклорист та близький товариш науковця Микола Іванович Мушинка (Мушинка, 2008: 98–102).

Показово, що у першому ж листі М. Ковача до О. Мишанича знаходимо згадку про відомого бачвансько-русінського письменника і мовознавця Микола Михайловича Кочіша (1928–1973):

“М.Кочіш обіцяв, що вишле Вам свою “Граматику”. Він є професором мови, молодий чоловік і дуже симпатична людина. Добре Ви зробили, що писали про його творчість так прихильно. Це йому дасть охоту до праці”. (Сулима Мишанич, 2008: 94)

Вважаючи на величезний обсяг та високу якість наукових праць М.Кочіша, охоти до праці йому аж ніяк не бракувало. М. Кочіш був громадським діячем української національної орієнтації, а разом з тим дослідником, майстром і хранителем літературної мови бачвансько-сремських русинів. У 1983 році, через десять років після смерті М. Кочіша, О. Мишанич продовжував називати його “найавторитетнішим на сьогодні знавцем і дослідником мови югославських русинів” (Мишанич, 1983: 240).

У архіві кореспонденції бачвансько-сремських русинів до О. Мишанича¹ зберігається, не враховуючи листівок (не публікуються), шість листів М. Кочіша, що були написані у 1967–1973 роках. Як стверджує М. Мушинка, представники української діаспори з Югославії, а серед них і М. Кочіш, зав’язали стосунки з О. Мишаничем ще 1966 року у Свіднику (Мушинка, 2004: 19). Наукові та товариські відносини О. Мишанича та М.Кочіша продовжувалися до передчасної смерті останнього у 1973 році.

У цьому листуванні можна прочитати про дослідницьку працю та творчі плани М. Кочіша, про обмін науковою літературою між Україною та югославською українсько-руською громадою, дізнатися про маловідому подорож Миколи Кочіша до України у 1969 році. Ці листи є підтвердженням величезного почуття відповідальності М.Кочіша, що достеменно перевіряв матеріали перед публікацією: «Правда, то школски учебніки, але бим не сцел препушиц хиби котри бим познейше мушел виправяц» (лист від 20.X.67). Свідчать вони й про певне почуття самотності, а то й розчарування мовознавця у науковому потенціалі власної громади: «Мам роботи вещей як бим сцел, а у тим ми ніхто не помога, бо ше нашо младши людзе недзечне беру за обробок языка» (лист від 1.IV.70).

Сподіваємося, що ця публікація стане цікавим доповненням до вивчення життя і діяльності двох видатних науковців.

1 Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України - Фонд № 232.

Лист № 1

20.X.67

Олексю мой мили!

Достал сом уж тельо кнїжки же мам бригу дзе их доложим. Праве тих дньох прави ми майстор нови орман за нїх.

Наздавам ше же ше не гнїваш же сом Ци не писал. Я ше чежко лапам до писаня писмох. Кед сом ше оженєл, жена превжала кореспонденцию зоз родзину и приятелями та ше я дакус оподлєл.

Остатнїх дньох робим интензивно на граматики за осму класу², а тиж и на школским виданю правопису³. Граматика би мала буц друкована у децембру, а правопис познейше. Обидва роботи барз помали напредую прето же нам бешєда науково не обробєна, та и найменшу дробнїцу потребно контроловац и потвердзовац. Правда, то школски учебнїки, але бим не сцєл препущиц хиби котри бим познейше мушел виправяц.

У Руским слове ши мал нагоду прєчитац цо ше роби ту у нас. Плани єст досц, дзеки за роботу тиж так, але сили не вельки, та ше даєдни плановани роботи не так швидко витворя. Заш лєм, по одпочивкох шицки почали озбиљнейше робиц, та мож обчековац же на яр будзе досц приготовени рукописи.

Василь Нїмчук⁴ би ше могол уж влапиц до обробку нашого диалекту. Най ми напише або ми ти напиш яка му литература треба. Презвиска сом ище не позберал, але му то пошлєм накадзи закончим граматику.⁵

Я записал єдну кнїжку котра Тебе цикави, але сом по тєраз не нашол дзе ми то записанє. Чи то бул Вук Караджич, чи дацо инше. Модлїм Цє, напиш ми, а напиш и шицко друге цо ци потребне.⁶

Кед можеш даяк найсц кнїжку «З глибини віків» од Миколи Мушинки з Пряшова⁷, добре Ци придзе. Вон Цє цитира на вєцєй местох. Не знам чи ше познаш з нїм, але гоч ше и не познаш, шлєбодно му напиш най Ци пошлє кнїжку. Адреса му: Микола Мушинка, Прєшов, М. Горкего 13.

2 Відноситься до циклу шкільних підручників *Мацєринска бешєга*, що їх опубліковано у 1965-1967 роках.

3 *Правопис рускоїо языка*, Нови Сад, 1971.

4 Василь Васильович Нїмчук (1933), український мовознавець, член-кореспондент НАНУ. До широкого кола його наукових зацікавлєнь зокрема входить українська ономастика.

5 У галузі ономастики М.Кочїш склав працю: *Фамилїйни презвиска и назвиска руснакох у Югославії*, у: Микола М. Кочїш, *Лингвистїични роботи*, "Руске слово", Нови Сад, 1978: 187-218.

6 Про зацікавлєність Вуком Караджичем свїдчать публікації О.Мишанича від 1987 року *Вук Караджич і Україна*.

7 *З ілибини віків. Анїолоїя усної народної шворчосїї українців Східної Словаччини*, Пряшїв, 1967.

Ковач уж писал о драги до Києва⁸. Я ше тиж рихтам писац. Чекаме Захара⁹, але його цошка длуго нет. Кед придзе на жиму, не годзен вельо видзиц, а и пре його здраве лепше би було кед би скорей пришол. Ти би, медзитим, могол присц и тераз по жиму, а вец знова на яр або на лето.

Поздрав шицких познатих. Ковач ше застарал чом му не пишеш, але, як даяки оец, гвари: “Озда є лем живи и здрави кед не пише”.

Васильови поведз най пише. Поздрав Алу П. Коваль¹⁰ кед ю увидзиш. Зоз ей сотрудніком Антицу Менац¹¹ ище зме не у контакту.

Поздрав своїх дома,

Сердечни поздрав од

Миколи

Лист № 2

Н.Саг, 7.1 69

Мици наш Олексю,

Уж ши озда обачел же я не пишем часто. Думаю же ше не гніваш прето. Моя Марча водзи кореспонденцию фамилии, але ше ище вше не лапа написац и Тебе писмо, бо ше, озда, обава же не напише добре по руски (русински), та не будзеш розумиц.

Добре зме шицки тройо. Роботи єст надосц и дома и у канцеларии. Я докончуем школке видане нашого правопису¹², а паралелно робим и сербскогорватску граматику за нашо школи у Войводини¹³.

Моя Марча ледво чека лето, бо ше наздава же пойдземе до СССР-у. Я би любел пойсц на фолксвагену, та бизме обишли Карпати и Васильову Боржаву¹⁴. Марча би любела видзиц и Киев и Москву, але не верим же за крат-

8 Серію статей Михайла Ковача *Зоз граїи ю України* про подорож до Києва, Львова, Ужгорода і Мукачева, що відбулася у червні 1967 року на запрошення Союзу письменників СРСР, опубліковано у газеті “Руске слово”, з 20 жовтня по 1 грудня 1967 р.

9 Очевидно йдеться про Захара Власовича Гончарука (1921-1993), українського поета та перекладача.

10 Алла Петрівна Коваль (1923-2009), український мовознавець, доктор наук і професор Київського університету; з середини 60-х років викладала українську мову в Загребському університеті; збирала інформацію про говірку боснійських українців; цікавилася мовою бачвансько-сремських русинів.

11 Антіца Менац (1922), хорватський славіст, академік Хорватської академії наук і мистецтва; викладала російську мову у Загребському університеті; за часів її наукової та викладацької діяльності і починаючи з 1965 року студенти, що вивчали російську, отримали можливість вивчати й українську мову.

12 *Правойис рускоїо язика*, Нови Сад, 1971.

13 *Gramatica srpskohorvatskog kao nematernjeg jezika*, Novi Sad, 1969.

14 Йдеться про річку Боржаву (притока Тиси), що на ній розташоване с. Довге, з якого походить В.В.Німчук.

ки час мож тото шицко видзиц. До лета ище ест досц часу, та ше догвариме кеди би було найлепше пойсц и як - чи на авту, чи без нього.

Любел бим кед би Ти и Василь справди пришли до Югославиї. Чи найдзецце папригарки чи не, то не знам, але верим же би то було хасновите и за вас и за нас. Ище ест часу, та ше о шицким догвариме.¹⁵

Посиламе Ци фотографії дакус нескоро, але сом их не сцел скорей посилац же биш не мал даяки почежкосци.

Сердечни привит од Марча, Владка и

Миколи

Лист № 3

2.9.69

Дороги Олексо,

Пишем Ци тото писмо у двох прикладнікох, еден посилам до Києва, а други до Барвинкошу¹⁶, бо не знам дзе ши.

Випатрало же того року не пойдземе до СССР-у бо було чежкосци коло одходу, а я не любим ніяки компликації¹⁷. Прето зме (Марча, син и я) одпутовали до Немецкей та зме купели даяки часци за наш фолксваген, а познейше зме пошли кус и на морйю. Явел сом Ци ше зоз Боки Которскей¹⁸.

Тераз заш лем випатра же пойдземе и до СССР-у. Дюра Варга¹⁹ и я запламовали за тот рок студийске путоване до Ужгороду и Львова. Варга би мал позберац даяки податки котри би ше могли похасновац у ошвицваню, толкованю и дальшим преучованю нашей историї, мал би водзиц розгварки у Ужгороду о черанки ансамблех (театрох и хорох²⁰) а я би попробовал найсц ище даяки материяли з диялектології котри би ми помогли у дальшей роботі, у першим шоре на твореню терминології школских предметох. Ведно бизме водзели розгварки о увозу даедних кнїжкох, бо наш Завод²¹ (дзе

15 Значимо, що вперше О.Мишанич відвідав Югославію 1968 року, а наступна (не остання) подорож відбулася 1972 року.

16 Нині с. Барвінок Ужгородського району Закарпатської області.

17 Припускаємо, що труднощі могли бути пов'язані зі складними радянсько-югославськими відносинами, що значно ускладнювало контакти між громадянами двох країн.

18 Йдеться про листівку від 4 серпня 1969 року.

19 Дюра Варга (1925-2003), визначний журналіст, педагог і автор підручників, редактор і громадський діяч.

20 Відомо, що у 1969-1970-х роках Д.Варга працював над питанням участі хору з Закарпаття на Фестивалі русинів і українців Югославії "Червена Ружа".

21 Йдеться про Регіональне видавництво підручників Воеводини, де М. Кочіш працював у 1966-1973 роках.

робиме) ма дзеку увезц кніжки за Українцох у Босни²² и за нашо библиотеки и просвітних роботнікох.

Олексо, ми гледаме од Тебе помоц. Наявели зме свой приход Радянскей школи²³ у Ужгороду, я нешка пишем писмо проф. И.О. Дзендзелівському²⁴ и Братуньовим²⁵ до Львова. Ти би нам могол помогнуц так же биш ше презнал яки архив або музеи у Ужгороду ма историйни документи о Закарпатю. Проф. Дзендзелівского бим вшелїяк любел видзиц, а кед вон не там, сцел бим бешедовац зос Чучком²⁶ або даедним другим сотрудніком професора И.О. Дз[ендзелівского].

Ми маме часу лем дзешец дні. Пейц бизме були у Ужгороду, а пейц у Львове. Точнейше, з нами ше рихтаю пойсц и жени, Марча и Фемка (Варгова). Вони би любели з тих дзешец днєох вжац два дні же бизме одлещели опатриц Москву. До Києва пойдземе наслідного року на автох. Варга и я будземе мац ведно сто шейдзешат рублї, але ше жени стараю чи нам то будзе досц шицким. И я сам не знам чи то досц.

У Ужгороду будземе уж коло 20.IX. Кед думаш же достанем писмо по дзеветнасти септембер, напиш ми.

Советска амбасада з Београду яви до Москви же ми приходзимо, голем зме ше так з німа догварели.

Любя Це *Кочишово*

Лист № 4

Н.Сав 28.X 69

Дороги мой Олексо,

Я, по старим обичаю, запожнюем зос писаньом. Накадзи сом пришол дому, такой сом ше влапел до роботох, бо зме мали семинар за просвітних

22 Йдеться про українські підручники чехословацької української діаспори, ввезені у 1967 році Іваном Терлюком у якості подарунку від Союзу українських трудящих Чехословаччини. Освітня рада Воеводини дала згоду на їхній ввїз і застосування в Югославії.

23 «Радянська школа» — навчально-педагогічне видавництво в УРСР.

24 Ростислав Андрійович Братунь (1927-1995), український поет і громадський діяч. Відвідував громаду русинів Югославії 1968 року.

25 Йосип Олексійович Дзендзелівський (1921-2008), український мовознавець, видатний фахівець з діалектології Закарпаття.

26 Павло Павлович Чучка (1928), український закарпатський мовознавець, відомий фахівець з ономастики.

роботнікох у Ср. Карловцох²⁷, а сцигла и остатня коректура сербскогорватскей граматики котру видаваме за тот школски рок²⁸.

Нешка бул ту Я. Фейса²⁹. Приял Твойо писмо и цалком ше склада же биш дал свойо думане о його кніжки док будзе друкована. Я му ище скорей по-толковал же чом не можеш дац думане о рукопису, як то вон сцел.

Братуньово³⁰ не годни присц того року. Ковачов ювильей³¹ прешол, але поправдзе ище вше тирва, бо Шветлосд ч. 4 будзе йому пошвечене, а окремену святочност пририхтує и КМД «Максим Горки»³².

Випатра же од идущого року будземе мац лекторат на Филологичним факултету у Н. Саду³³, а можебуц будзе дацо и од гимназій³⁴. Водземе досц широку акцию и за єдно и за друге.

О Степановой вистави у Р. Керестуре³⁵ ше стара Дюра³⁶, бо вон у одборе «Червеной ружи». Людзе з якими собешедовал барз дзечне прилапели таку идею и прешвечени сом же будзе шицко у шоре.

Обявимо дасдни Твойо роботи у Шветлосци, на диялекту³⁷. Кед думаш же потребно дац даяки дополнения, напиш мнє або Папгаргайови³⁸.

Верхратски ми барз хасновити. Тераз мам основни материял и неодлуга ше влапим до пририхтованя обяжней монографіі о нашей бешеди. Кед сом годзен, приявим можебуц и дохторску тезу ту на факултету у Н. Саду. Розуми ше, то лем плани.³⁹

27 З 1966 року запроваджувалися семінари для русинів-українців, що працювали у галузі культури й освіти. Семінар 1969 року відбувся 20.21 жовтня у м. Сремські Карловці.

28 *Gramatica srpskohorvatskog kao nematernjeg jezika*, Novi Sad, 1969.

29 Янко Фейса (1904-1983), поет і викладач; крім Югославії, публікувався у Чехословаччині та у Львові. Влітку 1969 року звертався до О.Мишанича з проханням написати передмову до нової збірки.

30 Р.А.Братунь з родиною.

31 Йдеться про 60-річчя від дня народження М.Ковача. На пошану письменника влаштовано урочисту зустріч у Виконавчій раді Воеводини, університетська конференція у Новому Саді та урочисте святкування у видавництві “Руске слово”.

32 Культурно-мистецьке товариство ім. Максима Горького у Новому Саді.

33 Викладання мови бачвансько-сремських русинів у Новосадському університеті розпочато 1973-1974 навчального року.

34 Гімназія у Руському Керестурі працювала у 1945-1949 роках і була відновлена 1970-го року.

35 Очевидно йдеться про Степана Васильовича Мишанича (1936-2013), фольклориста, фотографа, визначного педагога, доктора наук. Вистава, про яку йдеться у листі, не відбулася з причин ще недостатньо розвинутих відносин між Югославією та СРСР.

36 Д.Варга.

37 У часопису “Шветлосц” №4 за 1969 рік опубліковано статтю О.Мишанича *Крок у велику літературу* (перша публікація: “Жовтень”, 1969, № 6, сс. 148-150) у перекладі на мову бачвансько-сремських русинів; йдеться про рецензію на книгу Володимира Костельника *Жеми моя*, що вийшла 1967 року.

38 Дюра Папгаргаї (1936-2008), письменник і поет, журналіст, редактор часопису “Шветлосц”.

39 Як зауважує відомий бачвансько-русинський письменник і науковець Юліан Тамаш у своїй праці *История русской литературы*, М.Кочіш “Умар у 45. року живота, непосредно пред одбрану

Вериш же ми тераз уж драга до СРСР випатра нормална. Не остали ніяки неприємности у здогадованю. То вшеліак найбаржей Твоя заслуга и заслуга Чендея⁴⁰ и Панька⁴¹ а и шицких других з котрима зме були и бешедовали. Окреме ми мило же сом видзел Гренджу Донского⁴².

Поздрав своїх – родичох и Степана⁴³. Васильови⁴⁴ поведз най ше охаби мудрих роботох и най пише дацо о нашим язика бо иншак не годзен буц папригарски жец. Поздрав го вельо.

Найсердечнейши привит од Марчи и Владка.

Привит од *Миколи*

Лист № 5

Н.Сад, 1.IV.70

Милю мой Олексю,

Дюра Варгов Ци писал о видаваню исторії літератури и о наших роботох⁴⁵. Вон у остатні час завжати вельо з організованьом «Червеної ружі», а я докончуем аж три кніжки – граматику⁴⁶, правопис⁴⁷ и словнік⁴⁸. Мам роботи вецей як бим сцел, а у тим ми ніхто не помога, бо ше нашо младши людзе недзечне беру за обробок язика.

Олексю, посилам Ци приватну поволанку (запрошення), а тиж Ци и наш Завод пошле офіційну поволанку.⁴⁹ Кед ище вше актуалне Степаново приходжене до Югославії⁵⁰, напиш ми та би я барз дзечне послал и йому поволанку.

докторской дисертації [...]” (с. 567).

40 Іван Михайлович Чендей (1922-2005), український закарпатський письменник і кіносценарист.

41 Семен Іванович Панько (1922-1976), український закарпатський поет, письменник і перекладач. Переклав твори бачвансько-сремських русинів, що їх опубліковано, з передмовою О.Мишанича, в Ужгороді 1976 року.

42 Гренджа-Донський Василь Степанович (1897-1974), відомий український закарпатський поет, письменник, публіцист, громадський діяч.

43 Очевидно, йдеться про С.В.Мишанича.

44 Йдеться про В.В. Німчука.

45 М.Кочіш та Д.Варга планували скласти та видати у 1970-1971 роках підручник з історії літератури русинів. Вони пропонували О.Мишаничеві увійти до авторського колективу та стати першим зовнішнім співпрацівником проекту. Наскільки відомо, цей підручник не було упорядковано.

46 Очевидно, йдеться про підручник: *Грамаїшка рускоїо язика за V класу основней школи*, Суботица, 1970.

47 *Правойис рускоїо язика*, Нови Сад, 1971.

48 *Приручни штерминологийни словнік сербскоїорвайско-руско-українски*, Нови Сад, 1972.

49 Візит О.Мишанича до Югославії відбувся 1972 року. Як стверджує Д.Латяк, під час візиту науковець активно допомагав М.Кочішові у написанні і граматики, і словника (Латяк 2004).

50 Очевидно, йдеться про запрошення С.В.Мишанича.

Моя Марча Це того року не да другим, будзеш наш гощ.

Любя Це Кочишово

Честитае Вам Родзени дзень и жадаме шицко найкраше.

Марча

Лист № 6

Н.Сад, 20.03.73

Дороги Олексо!

Достал сом Мовознавство⁵¹, а скорей того сом достал и други кніжки цо ши ми послал. Тих дньох вишла моя кніжка стихох за дзеци⁵², та Ци ю пошлем. Словнік П. Скока⁵³ ище не вишол, та накадзи видзе, я го пошлем.

Не знам чи маш нашо остатні виданя. Наздавам ше же Ци Ковач послал свойого «Грица Бандурика»⁵⁴. Тогорочни план ше ище вше не почал витворйовац, ище не друкована ані една кніжка.

Я робим уж даскельо мешаца на пририхтованю рукопису граматики за гимназию⁵⁵. Робота ми идзе досц чежко, бо сцем у тей кніжки окрем граматики дац и стилистику, точнейше лингвистичну стилистику. Рахуем же дзедом недосц знац лем правила языка, але муша знац и способи вибору языкових средствох. Чежко то так нараз зробиц, бо наша литература и наш язык не обрабяни зоз становиска стилистики, та мушим вельо часу препущиц на гледаню прикладох.

Добре же ши ми по[с]лал проспект «Науковой думки». Барз бим любел кед биш ми могол послац даедни кніжки. Я ци напишем котри, а Ти пошлі котри найдзеш (и котри вишли).

Ми обчекуеме же придзеш на «Ружу». Вшеліак же придзеш зоз Катери-ну. Я недавно бул у Болгарскей (София) и у Чехословацкей (Прага и Братислава). Можебуц у маю пойдземе до Лондону на даскельо дні. То ше рихта наш колектив на рочну екскурзию.

За гимназию зме уж видали читанки за I и II класу⁵⁶, а пририхтана за друковане и за IУ класу (Дю. Папгаргаї)⁵⁷.

51 Науковий журнал Інституту мовознавства ім. О.Потебні НАНУ, виходить з 1967 року.

52 Очевидно, йдеться про поетичну збірку для дітей: *Дзеліме радосц и чежкосци*, Нови Сад, 1972.

53 Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*, Zagreb, 1971–1974.

54 Роман опубліковано 1972 року, Нови Сад.

55 *Грамаїшка рускоїо языка I. Фонейїшка, морфологя, лексика*, Суботица, 1974 року.

56 Обидві опубліковано 1972 року.

57 Опублікована 1973 року.

Сердечни привит од Варгових.
Привит Тебе и Катерини од Кочишових.

Микола М. Кочиш

Випишуєм лем основни податки о кніжках. Думам же то бидзе досц.

Залеський: Вокалізм південно-західних говорів української мови

Клименко: Система афіксального словотворення сучасної української мови

Лисенко: Словник поліських говорів

- Орфографічний словник української мови

Півторак: Морфологія інфінітива у східнослов'янських мовах

- Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія

(4. кніжка); Стилїстика (5. кніжка)

Ма буц же Синтаксис (3. кніжка) вишол, але го я не мам. Кед биш го могол ище достац, барз бим любел го достац цо скорей, та бим ище дацо могол похасновац и за тоту граматику цо ю докончуєм. Штварти том Словника тиж обчекуєм.

Зоз горніх кніжках найпотребнейши ми Словник поліських говорів и 3, 4, 5. кніжка Граматики.

ЛІТЕРАТУРА

Преса

Руске слово, Нови Сад: 1965-1967 роки.

Монографії, статті

Кочиш, М. М. (1978). *Лингвистични роботи*. Нови Сад: Руске слово.

Латяк, Д.. (2004). Олекса Мишанич і Бачванско-Сримски Руснаци. *Швейлосц, XLII/2, 2004*. Нови Сад: Руске слово.

Мишанич, О. (1983). Проблема виникнення нових слов'янських літератур (про літературу бачвансько-сремських русинів). У: *Слов'янські літератури. IX Міжнародний з'їзд славїстів*. Київ, 236–255.

Мушинка, М. (2008). Мої взаємини з Олексою Мишаничем в останні роки його життя. *Слово і Час, №4(568)*. Київ, 98–102.

Мушинка, М. (2004). Олекса Мишанич – українїст та карпатознавець. У: *Розмови з Однодумцями* (93–97). Пряшів.

Сулима, М. – Мишанич, Я. (2008). *Олекса Мишанич і юїославські русини*. Слово і Час №4(568). Київ, 93–97.

- Тамаш, Юлиан (1997). *История русской литературы*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Чурчич, Мария (2006). *Библиография Руснаџох у Югославиї*. Нови Сад: Библиотека Матице Српске.

Oleg Rumjancev – Jaroslav Mišanyč

THE LETTERS OF MIKOLA KOČIŠ TO OLEKSA MYŠANYČ (1969-1973)

In this article is presented a part of correspondence between Ukrainian Academic Oleksa Myšanyč and Mikola Kočiš, a linguist and writer from community of Rusyns of Bačka (Vojvodina, Serbia). Published documents allow to know more about the relationship between two prominent figures, about the events in the Rusyns community and about the scientific work of M.Kočyš.

Key words: Ukrainians-Rusyns, Yugoslavia, Ukraine, Language studies, correspondence.